

Dilekçe Kanunu Kapsamında Yüklümlükler

Kastamonu Üniversitesi
Personel Daire Başkanlığı

Derleyen: İbrahim Demirbaş

Dilekçe Kanunu Kapsamında Yüklümlülükler

Dilekçe Hakkı, temel insan haklarından biridir. Dilekçe hakkı ve bu hakkın kullanılabilmesi uluslararası sözleşmeler ve anayasa ile güvence altına alınmıştır. Anayasamızın 74. maddesinde;

"Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir." ifadeleri yer almaktadır.

Yine Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanununun 7. maddesinde; ***"Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileri ve kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri konusunda yetkili makamlara yaptıkları başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak cevap verilir. İşlem safahatının duyurulması halinde alınan sonuç ayrıca bildirilir."*** ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca aynı Kanunda dilekçelerin kabul edilmemesi durumundan bahsedilmemekte ancak hangi durumlarda incelenemeyeceğini düzenlemektedir. Bu durum dahi dilekçe hakkı kapsamında dilekçelerin kabul edilmemesinin söz konusu olamayacağını, fakat bazı eksikliklerin söz konusu olduğu durumlarda incelenemeyeceğini ispatlar niteliktedir. Anayasal ve yasal düzenlemelerden anlaşılacağı gibi, verilen dilekçenin içeriğinin kabul edilmez olduğu durumda dilekçelerin bu nedenle işleme konulamayacağını başvurucuya bildirilmesi hukuk devleti ilkesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Türk Ceza Kanununun 121. maddesinde ***"Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi halinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur."*** hükmü yer almakta olup dilekçe hakkının engellenmesi durumunda cezai müeyyide uygulanması öngörülmüştür.

Başvuruya Cevap Verme Süresi

Anayasanın 70. maddesinde dilekçelerin cevaplandırılmasına ilişkin olarak herhangi bir süre yer almamakla birlikte, **kişilerin başvurularının sonucunun gecikmeksizin** yazılı olarak bildirilmesi öngörülmüştür.
1982

Anayasasının ilk halinde yer almayan “gecikmeksizin” ifadesi, 2001 yılında 4709 sayılı Kanun ile eklenmiştir. Görüldüğü üzere Anayasa yetkili mercilere kendilerine yapılan başvuruların cevaplandırılmasına ilişkin genel bir süre vermek yerine başvuruların gecikmeksizin cevaplandırılmasını öngörmüştür.

Anayasada herhangi bir süre verilmesi yerine bu şekilde bir ifadenin yer alması, yetkili mercii açısından bu sürenin bir hak olarak anlaşılmaması ya da yapılan başvuruların kendi nitelikleri de dikkate alınarak uygun veya maksimum sürelerin belirlenmesi işinin kanun koyucuya bırakılması düşüncesiyle yapılmış olabilir.

Gerçekten de yasal düzenlemelere bakıldığında farklı başvurular için farklı cevap verme sürelerinin düzenlenmiş oldukları görülmektedir. Örneğin, dilekçe hakkının kullanılmasına ilişkin kanunda bu süre en geç **otuz gün** iken, bilgi edinme hakkına ilişkin kanunda **on beş gün** olarak düzenlenmiştir.

İDARENİN CEVAP VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ YERİNE GETİRMEMESİNİN SONUÇLARI

İdarenin faaliyet alanıyla ilgili olarak kendisine yapılan başvuruları cevaplandırması zorunluluğunun Anayasa kaynaklı ve istisnası olmayan bir yükümlülük olduğunu yukarıda belirtmiştik. İdarenin yapılan başvuruları gecikmeksizin olumlu ya da olumsuz şekilde cevaplandırması, başvuran ilgilileri başvuruları ile ilgili olarak süreçten haberdar etmesi, iyi idarenin bir görünümü olarak arzu ve hayal edilendir.

Ne var ki idare kimi zaman iş yükü bahanesi kimi zaman umursamazlık dolayısıyla kendisine yapılan birçok başvuru karşısında sessiz kalmaktadır³⁵. İdarenin kendisine yapılan başvuru karşısında sessiz kalması yapılan başvurunun içeriğine göre farklı sonuçlar doğurmakla birlikte, yapılan tüm başvurular açısından idarenin Anayasal yükümlülüğüne uymamasının da bir takım sonuçları olması gerekir.

İdareye yapılan bir başvuru karşısında idarenin herhangi bir cevap vermemiş olması durumunda şüphesiz, cevap vermeye yetkili olan kamu görevlileri açısından cezai sonuçlar doğabilecektir. Bu kapsamda Türk Ceza Kanununda düzenlenmiş bir takım suç tipleri Anayasa gereği başvurana bir cevap vermekle görevli kılınmış kamu görevlisi hakkında uygulanabilecektir.

4982 sayılı Kanunu'nun ceza hükümlerini konu alan 29. maddesinde, Bilgi Edinme Kanununun uygulanması esnasında ihmâli, kusuru veya kastı olan memur ve diğer kamu görevlileri hakkında, işledikleri fiillerin genel hükümlere göre ceza kovuşturması gerektirmesi konusu saklı kalmak şartıyla, hangi mevzuata tâbi iseler o mevzuatta yer alan disiplin cezalarının uygulanacağı belirtilerek kanunun hükümlerine aykırı hareket edenlerin cezai sorumluluklarının genel hükümlere tabi olacağını ifade etmiştir.

Başvurulara Cevap Verilmemesinin Genel Olarak Zımnî Ret İşlemi Olarak Değerlendirilmesi

Hukuk devleti ilkesine bağılı bir idari sistemde, idarenin kendisine yapılan başvurular karşısında sessiz kalması, başvuruları cevaplandırmaması düşünülemez. Anayasanın ve diğerk kanunların da açıkça düzenlediğı üzere idare kendisine yapılan usulüne uygun başvuruları cevaplandırmak durumundadır. Ancak ne var ki, teorideki bu durum uygulamaya yansımamaktadır. Günümüzde idare kendisine yapılan başvuruların büyük bir çoğunluğunu cevapsız bırakabilmektedir. Kişilerin özellikle kendileri hakkında bir idari işlem yapılması ya da eylemde bulunulması için yaptıkları başvuruların cevaplandırılmaması, idarenin hiçbir davranışta bulunmayarak ilelebet sessiz kalması önemli hak kayıplarına yol açabilir. Bu noktada, bu hak kayıplarının önüne geçebilmek, idarenin kendisine bir idari işlem veya eylem yapılması için yapılan başvuruları cevaplamaması durumunda kişilerin yargı yoluna başvurabilmesini sağlamak amacıyla “zımnî ret” kurumu kabul edilmiştir.

Zımnî ret, idarenin kendisine yapılan başvuruları hareketsiz kalmak suretiyle cevapsız bırakması durumunda idarenin bu hareketsizliğinin ret iradesi olarak kabul edilmesi ve bunun sonucunda başvuruda bulunanların yargı yoluna başvurabilmesinin sağlanması için kabul edilmiş bir çözümdür⁶⁴. İdarenin kendisine yapılan başvurular karşısında sessiz kalmasının, başvurunun zımnî reddedilmesi şeklinde değerlendirilmesi ile amaçlanan, idarenin başvurulara cevap vermeyerek yargı denetiminden kaçınmasını önlemektedir. İdarenin kendisine bir işlem veya eylem tesisi için yapılan bir başvuruyu açık olarak reddetmesi durumunda bu başvuru sonucunda oluşan ret işleminin yargısal denetimi mümkün iken; idarenin kendisine bir işlem veya eylem tesisi için yapılan başvuruya hiçbir şekilde cevap vermemesi durumunda yargısal denetimden muaf olması durumu düşünülemez. Zımnî ret kurumu ile de, idarenin başvurulara cevap vermeyerek, yapılan başvuruyu yargı denetimi dışında bırakması ve bireylerin hakkını aramasını engellemesi, “basit bir hukuksal varsayım” ile ortadan kaldırılmış olmaktadır

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.